

Verslag Vissennetwerk Vissencarrousel

Datum: 26 september 2025

Locatie: Rotterdam, Diergaarde Blijdorp

Dagvoorzitter: Willie van Emmerik (Sportvisserij Nederland/Vissennetwerk)

Opening – Willie van Emmerik

Geeft een korte introductie van het programma en het thema "Vissencarrousel". Willie benadrukte de breedte van de onderwerpen, van soortbescherming tot innovatie en de samenwerking. Ze bedankt de Diergaarde Blijdorp voor de geboden gastvrijheid.

Ontvangst in de mooie haaienzaal met zicht op het grote aquarium.

Mark de Boer (Diergaarde Blijdorp) – De rol van het aquarium van Diergaarde Blijdorp in soort- en natuurbehoud

Mark liet zien hoe dierentuinen bijdragen aan natuurbehoud. De IUCN erkent de rol van dierentuinen. Blijdorp werkt vanuit het *Impact Masterplan 2050* met guiding principles: *stop the loss, reverse the red, brighten the blue, expand the green*. Het Noordzee-aquarium moet prominenter worden, o.a. rond windparken en Ecowende. Samenwerking vindt plaats met SVNL, RAVON, ARK en anderen. Projecten: haaien- en roggengactieplannen, viswijzer, citizen science, welzijnsonderzoek, etc. Ook betrokken bij steurenproject (opkweekstation naar

voorbeeld van Elbe). Ambitie: meer aandacht voor zoetwater, bijvoorbeeld de grote modderkruiper, met RAVON).

Vragen

- Marco Kraal (SVNL) merkt op dat de opmerking: Wie zit er te wachten op de modderkruiper? hem echt raakte. Hij denkt zelf dat dat heel veel mensen zijn. 90% van de mensen weet echter niets van vissen af: ze zien het verschil tussen ruisvoorn en kabeljauw niet eens.

Rob Kroes (ATKB / Universiteit van Amsterdam) – Elft kent geen grenzen

Rob besprak onderzoek naar elft. Hij gaf uitleg over soortkenmerken (in vergelijking met de fint) en populatieontwikkeling, uitzettingen in de Rijn sinds 2014, en zenderonderzoek met akoestische telemetrie (2023) in de benedenrivieren. Er is samenwerking met Duitsland en fondsenwerving voor een gezamenlijk akoestisch netwerk in opbouw via het Rhine Tracking Network.

Vragen

- Willie van Emmerik: bij de Internationale Maascommissie werd ook het belang aangegeven van het gebruik van hetzelfde telemetriesysteem voor het hele Maassysteem. Rob beaamde dit en gaf aan dat er in Wallonië al een aanzet is.

- Klaas van der Laan (Waterschap Aa en Maas): stelde een vraag over elft dit de vispassage bij Lith niet voorbijkwam. Ligt dit aan de vispassage? Rob gaf aan dat de het ook de vraag is of de Maas sowieso wel geschikt is i.v.m. geringe stroming.
- Willie: Stelt de elft mogelijk speciale eisen aan een vispassage, ze zouden niet ergens onderdoor willen zwemmen? Rob: Ze zijn ook onder de deuren van het Haringvliet gezwommen, maar mogelijk kunnen ze niet springen net als houting. Onderzoek moet dit verder uitwijzen.
- Paul van der Heijden (Mature Development BV): Vraag verduidelijking over sterke achteruitgang vissen rond 1895. Rob: Uit oude data blijkt dat alle riviertrekvisseren al rond 1900 achteruitgingen. Willie: Voor verdere verdieping wordt verwezen naar de artikelen van De Groot uit 1990 in De Levende Natuur. Jaap Quak (voorheen Sportvisserij Nederland) heeft hier ook over gepubliceerd.
- Cees de Haan (Sportvisserij Midwest NL): Krijg je wel eens vangstmeldingen van beroepsvissers? Rob: niet met ankerkuil, wel bij onderzoeksprogramma's (RAVON). Volwassen dieren zijn ook maar kort aanwezig.
- Jacco van Rijssel (WUR): naar aanleiding van de vraag over de bijvangst. Fint wordt wel bij-gevangen, o.a. in de garnalenvisserij (10 cm exemplaren). Beroepsvisser ziet het verschil tussen fint en elft vermoedelijk niet op dat formaat.

Marcel van den Berg (Aeres/RWS) – Ontwikkeling vismaatlat aan de hand van eDNA

Marcel presenteerde eDNA als nieuwe monitoringstechniek en ging verder in op de vraag hoe kunnen we dit in de praktijk toepassen. Problemen bij traditionele methodes (vangstefficiëntie, kosten, sterfte, bereik) maken eDNA aantrekkelijk. Methode: watermonsters, filter, extractie, metabarcoding, sequencing, bio informatica. Vergelijking met traditionele methodes laat verschillen zien, maar deze zijn verklaarbaar. Potentie voor brede toepassing voor onderzoek naar soorten aanwezigheid, maar biomassa is niet vast te stellen met deze techniek.

Vragen

- Willie van Emmerik: Denk je dat we in de toekomst met alleen eDNA kunnen monitoren? Marcel: Niet helemaal, maar Markermeer/IJsselmeer kan wel deelmaatlat worden. eDNA kan in het gunstigste geval ondersteunend hierin zijn.
- Mark van Kruining: Vraag over homogeniteit van monsters. Marcel erkent problemen, protocollen nodig, 3 monsters waarschijnlijk te weinig, in grote meren minstens 6 monsters. Protocol van Jelger/STOWA vormt een goede basis.
- Jan van den Bovenkamp: de aanwezigheid gaat dat over biomassa of aantallen. Marcel: eDNA geeft aandeel DNA per soort, vertaling naar biomassa is nog niet duidelijk. Relatieve aandelen zijn bruikbaar. Maar de biomassa is niet direct te bepalen met deze methode.
- Bart van Iterson: Er wordt vergeleken met de huidige KRW-maatlat gebaseerd op traditionele vismonitoring, maar die is toch ook beperkt? Marcel: Validatie met bekende visbestanden en relatie tot menselijke druk is doel.
- Vraag: Klopt het wel dat de biomassa gedomineerd wordt door vetjes in kanalen Vijfheerenlanden? Zeebaars ook waargenomen? Marcel: het gaat om een quick en

dirty berekening, niet volgens regels, maar wel signalen dat soorten als zeebaars zichtbaar worden.

Niels Brevé (Sportvisserij Nederland) – Nederland als opgroeigebied voor haaien en rogggen

Niels gaf overzicht van 15 jaar onderzoek naar haaien en rogggen. Sharkatag (SVNL/WMR) speelde grote rol. Belang van kraamkamers (Oosterschelde, Voordelta, Waddenzee) werd benadrukt. Ook kweken van roggeneieren en citizen science via zoekkaarten kwamen aan bod. Bescherming en identificatie blijven aandachtspunten.

Vragen

- Paul van der Heijden (Mature Development B.V.): Ik zag op de visafslag IJmuiden, een bak met doornhaai onder een andere naam hoe zit dat? Niels: Doornhaai was overbevist, nu rode lijstsoort, bescherming heeft geholpen. Mag voorzichtig weer aangeland worden. Identificatie is groot probleem, maar de zoekkaart helpt. Opgave is aan beroepsvisser en afslag om te identificeren en rapporteren. Weet wat je vangt wat wel en niet mag. Paul: maar als er zo wordt gekeken en bewust een ander etiket erop geplakt wordt. Niels als er bewust verkeerd etiket op geplakt wordt, "ruikt dat naar..".
- Roel Fiselier (VHL): vraagt wat de overlevingskans van haaien is wanneer ze worden gevangen met garnalenkotters. Niels: Garnalenvissers willen ze niet vangen, gebruiken o.a. zeeflappen. 80% komt niet in de netten. Hondshaai heeft 98% overleving bij direct terugzetten. Voor andere soorten is dat onbekend, maar over het algemeen zijn ze wel taai.
- Vraag: Wat doen Japanse vissers bij Ierland? Niels: Vissen in internationale wateren buiten 12 mijlszone. Daar mag je veel.

Pieter Boets (Provinciaal Centrum Milieuonderzoek Oost-Vlaanderen) – Ecologisch herstel Dorenbosbeek - o.a. rivierdonderpad en beekprik.

Pieter beschreef het project in de Vlaamse Ardennen. Herstel van waterloop door meanderen, aanleg poelen, verwijderen beton. Beekprik en rivierdonderpad als doelsoorten. Resultaat: meer verspreide visstand, maar de beekprik is nog niet terug. Rekolonisatie moet op natuurlijke manier volgen. Bufferfunctie tegen erosie en wateroverlast ingebouwd.

Vragen

- Jacco van Rijssel (WMR): Monitoren jullie ook exoten? Pieter: Nee, deze zijn nog niet aangetroffen, maar Amerikaanse rivierkreeften zijn in de buurt. Hoop dat herstel van het ecosysteem een buffer vormt. Prioriteit op vrije vismigratie, natuurlijke omstandigheden. Daardoor natuurlijke barrière door een sterk systeem.
- Hindrik Jan Bijma (Haskoning): Zijn jullie niet bang voor wateroverlast? Pieter: er zijn maatregelen ingebouwd, naast ecologisch herstel is er ook op de waterbuffer gelet. Daarbij is infiltratie voorzien (ondiep ingraven), en er heeft ook overleg met

landbouw/natuurorganisaties plaats gevonden. Hierbij is het goed gelukt om iedereen mee te krijgen.

- Suzan van Lieshout (RWS): Waarom rekolonisatie beekprik niet gelukt? → Waarschijnlijk te snel uitgezet, verkeerde timing, verschil habitat larven/adulten, voedsel mogelijk niet aanwezig, piekdebieten te hoog. Exacte oorzaak is onbekend maar vermoeden dit.
- Vraag uit de zaal: Ontwikkeling populatie beekforel? → Waterkwaliteit goed, maar reproductieproblemen door sedimentlast. Wel zones waar het lukt. Klimaatverandering (hogere temperaturen, zuurstofgebrek) vormt risico.

Mark van Heukelum (Dutch Wall Fish) – Pitch Visdeurbel

Mark kon helaas niet aanwezig zijn, maar er is wel een kort filmpje van hem vertoond waar hij vertelt over de *Visdeurbel*: een tool om vismigratie zichtbaar te maken en burgers erbij te betrekken. Dit wordt inmiddels over de hele wereld gevolgd.

Voeren van de haaien

Na de lunchpauze konden we getuige zijn van het voeren van de haaien in het grote aquarium. Mark de Boer gaf daarbij een toelichting hoe dat in zijn werk gaat en er wordt gezorgd dat elk dier voldoende te eten krijgt.

Johan Coeck (Instituut Natuur- en Bosonderzoek) – Stroomafwaarts migratiegedrag van zalm smolts bij de Anundsjö waterkrachtcentrale in Zweden
Onderzoek met akoestische telemetrie naar effectiviteit van smolt geleider en vistrap bij een oude waterkrachtcentrale (wkc) in Zweden. Resultaten: slechts 65% van smolts komt in meer terecht, veel predatie door snoek. Geen enkele smolt gebruikt vistrap, ze passeren allemaal via de wkc (100% sterfte).

Vragen

- Marco Kraal (Sportvisserij Nederland): Hoe voorkom je dat die snoek niet gevolgd wordt als deze een smolt met tag opeet? Johan: Er zijn predatie tags gebruikt die veranderen op moment dat ze worden opgegeten.
- Marco Kraal: Waarom zijn de waterplanten niet weggemaaid? Johan: De plaatsing in de hoek van het meer is überhaupt geen goede strategie. En er was discussie over dijk doorboren voor vistrap. Die hoek plantenvrij maken is zeker een goede optie en er was sprake van om te kijken of dit werkt, mogelijk is hier inmiddels actie ondernomen.
- Jan Kamman (Sportvisserij Nederland): Worden alle smolts boven de wkc losgelaten? Johan: Voor deze rivier is er nog geen routineprogramma voor herintroductie, en er is nog een centrale verder stroomafwaarts (dus hoeveel zin het überhaupt heeft is te bediscussiëren in dit specifieke geval)

Maarten Bruijs (Pecten Aquatic) – Grootschalige onttrekking van koelwater – Maatregelen om effecten op vis te reduceren

Maarten behandelde effecten van grootschalige koelwateronttrekking. Vissen kunnen verstrikt raken (entrapment, impingement, entrainment). Er gelden regels voor aanstroomsnelheid (zwemcapaciteit). Problemen met kwallen, biofouling en roosters. Bedrijven zijn verantwoordelijk voor wat ze uit het water halen.

Vragen

- Paul van der Heijden: Als ik experimenten wil doen met vissen in een aquarium, mag er veel niet. Maar hier mag je alles doen met vissen?! Kun je wat zeggen over dit spanningsveld tussen welzijn en techniek? Lab-testen zijn allemaal gereguleerd, maar je mag wel een kabeljauw naar beneden laten vallen? En je mag wel vissen tegen een rooster aan laten trekken (koelwaterinname)? Maarten: Er is niet zozeer een spanningsveld omdat het hier niet gaat om onderzoek, vroeger werd het "gewoon gedaan" wat de beelden van kabeljauw betreft is historisch beeldmateriaal in een tijd gebeurt dat alles nog mocht. Tegenwoordig staan alle lab-tests onder controle. Wat betreft de koelwaterinname is een kwestie van bouwen, testen analyseren.
- Sarah Broos (INBO): Zijn er limieten voor druk/turbulentie? Maarten: in principe komen ze niet in een drukleiding, wel normen voor stroomsnelheid bij zeven in verband met zwemcapaciteit (2x lengte vis/seconde). Voor druk zijn er geen richtlijnen.

Jan Kamman (Sportvisserij Nederland) – Vissen voor verbinding

Jan presenteerde project rond Lauwersmeergebied, gericht op herstel van verbindingen voor o.a. zeeforel. Voorbeeld uit Denemarken: koppeling ecologie en economie. Ook herstel van bovenlopen (grindbedden), educatieprojecten (AquaZoo, Waddenvereniging). Sluisbeheer aangepast met loggers om zoutgradiënt te monitoren.

Vragen

- Vraag uit de zaal: Zijn uitzettingen forel gestopt? Jan: Ja, maar via AquaZoo gaat uitzetting gekweekte kleine smolts nog door.
- Vraag: Je gaf aan eigenlijk te korte looptijd, is verlenging voorzien? Jan: Financiering is bottleneck, waterschap moet akkoord, intentie is er wel om langer door te gaan.

Na de laatste presentatie bedankte Willie alle sprekers. De volgende bijeenkomst van het Vissennetwerk is op 26 november en zal over meerval gaan. Er was gelegenheid het Oceanium te bezoeken en de dag werd afgesloten met een netwerkborrel.

Met dank aan Wiebe Kolkman voor de verslaglegging.